

تحقق گفتمان «حق به شهر»، شرط لازم بازآفرینی پایدار شهری

فرایند شهرنشینی در ایران گرچه فرصت‌های جدیدی برای توسعه همه‌جانبه فراهم آورده است، اما در عین حال موجب بروز چالش‌های بزرگی در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی برای شهروندان شده است. این در حالی است که با گذشت بیش از چهار دهه از برنامه‌ریزی و تهیه طرح‌های توسعه شهری توفیقی در ارائه راه‌حل‌هایی کارآمد در مواجهه با مسائل و مشکلات شهروندان نداشته‌ایم. به استناد تجارب جهانی و بررسی سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه شهری در کشورهای توسعه یافته، به نظر می‌رسد که سیاست بازآفرینی شهری با رویکردی کل‌نگر، جامع و یکپارچه با تأکید بر مقوله کیفیت زندگی، بعنوان یک دستور کار شهری جدید می‌تواند برنامه مناسبی برای پاسخ‌گویی به نیازهای کنونی شهروندان باشد. حضور مردم در کانون برنامه‌ها و سیاست‌های این دستور کاری جدید، سبب می‌گردد که بدون توجه به ساختارهای اجتماعی و مشارکت جامعه مدنی نتوان رو به جلو حرکت کرده و بازآفرینی شهری پایدار را محقق ساخت. فهم و پذیرش نیاز به مشارکت شهروندان توسط مسئولان و ساکنانداران مدیریت شهری، یکی از شروط لازم تحقق این فرایند است. در این میان علاوه بر ضرورت مشارکت فردفرد شهروندان در تصمیم‌گیری‌های شهری، توجه به حقی جمعی و همگانی همچون «حق به شهر» به عنوان گفتمان مهم و فراگیر کنونی ضروری به نظر می‌رسد. گفتمان حق به شهر می‌کوشد که دگرگون کردن شهرها را به تقاضایی پایدار و عمومی توسط همه شهروندان تبدیل کند و نگاه به فضا به عنوان مقوله‌ای اجتماعی سبب گردد که آن‌ها حق کنترل بر فضاهای شهری، حق مشارکت در فرایندهای تصمیم‌سازی و حقوق دیگری از این دست را برای خود به رسمیت شناخته و در نتیجه با کاستن از قدرت متمرکز دولت، بازآفرینی پایدار شهری را یاری رسانند.

از سوی دیگر، با رشد و بالندگی ساختارهای اجتماعی، تداوم شیوه زیست در شهرهای ایرانی با تکیه بر نگاه‌های آمرانه و از بالا به پایین سازگاری نخواهد یافت، بلکه در سایه شکل‌گیری و رشد گفتمان‌هایی مانند «حق به شهر» قادر خواهد بود با برخوردن از متن زندگی اجتماعی، در شهرها معنا یابد. گفتمان حق به شهر که مفهومی جمعی است، می‌تواند با سنجش و تطبیق تفاوت‌ها و تمایزات شهروندان ایرانی، در فرایند بازتعریف هویت شهرهای این سرزمین، به مولفه‌هایی که بن‌مایه زندگی ایرانیان در این بستر تاریخی-جغرافیایی-فرهنگی بوده‌اند، تمرکز و توجه کند و بستری برای تحقق بازآفرینی پایدار شهرهای ایران گردد.

شرکت مادر تخصصی عمران و بهسازی شهری در راستای اهداف و وظایف خود در زمینه ارتقاء حیات شهری در سال‌های اخیر تلاش نموده است تا با بهره‌گیری از نظرات و تجارب اساتید و صاحب‌نظران در طرح و شکل‌گیری گفتمان حق بر شهر بستری را مهیا سازد. اختصاص این شماره از فصلنامه هفت‌شهر به موضوع "حق بر شهر" یکی از گام‌هایی بود که در این راستا به پیشنهاد هیئت تحریریه محترم و با دعوت از استاد محترم جناب آقای دکتر پیران به عنوان سردبیر ویژه، برداشته شد. ضمن سپاس و قدردانی بی‌پایان از ایشان که با بیشترین میزان دقت و ژرفانگری در تمام مراحل تهیه محتوا تا تولید نشریه، نظارت و همراهی پربار و صمیمانه خود را از ما دریغ نمودند، اذعان می‌دارد که تلاش‌های انجام شده در این شماره تجربه‌ای متفاوت برای دست‌اندرکاران و خوانندگان نشریه هفت‌شهر را در پیش روی قرار داده است. امید می‌رود که طرح مباحث ارایه شده نقطه عطفی را برای گفت‌وگویی فراگیر و مستمر در جامعه حرفه‌ای و دانشگاهی رقم زند و در طول

زمان موجب ایجاد جریان‌هایی برای تحقق آرمان‌های حق به شهر گردد. آرمانی همچون حق تغییر شهر بر اساس خواست شهروندان ایرانی که برخاسته از روح حاکم بر زندگی ایرانی است، می‌تواند به عنوان حلقه‌ای از منظومه‌ای تصور شود که بازآفرینی شهری پایدار را در نظام توسعه شهری ایران محقق سازد. از پژوهشگران، مدیران شهری، برنامه‌ریزان و کلیه مخاطبان نشریه تقاضا می‌شود تا با ارسال نقطه‌نظرات ارزشمند خود ما را در ارتقای کیفیت این اقدام فرهنگی-ترویجی یاری رسانند.

محمدسعید ایزدی